

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Tredie Brev til en højvelbaaren Herre. 1743

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 239. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg12-shoot-idm140252801079168/facsimile.pdf> (tilgået 11. maj 2021)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

SELVPORTRÆT

Maaden at studere paa jeg strides med de andre Universitetslærere. I min Underjordiske Rejse henviser jeg Disputerøvelser til Cirkus. Jeg er Modstander af visse akademiske Ceremonier som Folk griner ad; jeg gør Nar af de intellektuelle Krumspring og de Studeringer uden Bund i Virkeligheden som er Hovedsagen ved visse Lærestalter. Dog rammer denne Kritik ikke Videnskaben selv, men Videnskabsmændenes Fejl. Den viser snarere at jeg har virkelig Interesse og Respekt for Videnskaben; den antyder at jeg er ængstelig for at den skal blive til Grin og blive foragtet fordi Forskningen er kommet ind i en Blindgyde, og paa Grund af Ceremonierne, som næsten er Klovnforestillinger. Det er en alvorlig Indvending mod nogle af de akademiske Love at de stammer fra Middelalderen. Vi undrer os jo over denne Tidsalders Uvidenhed og kan ikke lade være med at le naar vi læser om dens Skikke, Ceremonier og Videnskabelighed. Alt syder og bobler; Katedre og Auditorier runger af dundrende Støj – og naar saa det hele er overstaaet er der ikke kommet noget som helst ud af det. Derfor har jeg tit ønsket mig en Forandring som var vor Tid værdig. Jeg kunde ønske mig at Larmen blev forvandlet til Stilhed og Snakkeradset til Tænksomhed. Jeg kunde ønske mig at man i Stedet for forelæsende Magistre og Doktorer havde lige saa mange Svarere, det vil sige Folk der ikke valgte og forsvarede Teser efter eget Skøn, men besvarede Spørgsmaal fra Studenternes Side. Saadan en Ordning vilde medføre to Goder: Tilhørerne vilde faa at vide hvad de ønskede at vide, og ingen vilde paatage sig Undervisningsarbejdet før han var helt udlært til det, og før han var naaet til Modenhed i den Videnskab han paatog sig at docere.

Man kunde have ønsket at der paa Renæssancetiden havde været to Luthere, dels den teologiske Luther, dels en statsforfatningsmæssig og videnskabelig Luther, der paa det verdslige Omraade kunde have udrettet det samme som Luther gjorde paa det kirkelige ved til Bunds at ud-

DET TREDIE BREV

rensede den middelalderlige Surdej og helbrede de Vildfarelser den Tids Taagetænkning havde skabt. For der er endnu meget at reformere. Man har jo kun stynet Vildfarelserne, ikke rykket dem op med Rode. De Universiteter der stammer fra Middelalderen trænger til Forbedringer, saa at Videnskaberne kan dyrkes med mindre Postyr og større Nytte. De Akademier der i den sidste Tid er blevet grundlagt i Frankrig og England viser at det er nødvendigt at lave om paa det hele. Deres Love staar i Modsætning til Lovene ved de Universiteter hvor de unge studerende skal sværge ved deres Lærers Ord, hvor man ikke faar uddannet og forbedret sin Tanke, men snarere fordærvet sin Smag, og hvor man lærer en Masse som man snart efter skal have Ulejlighed med at glemme igen. De der strømmer til Universiteterne som til Markeder for gavnlig Viden, kommer tilbage belæssede med alt muligt Kram. De er nok mere lærde, men ikke bedre eller mere kultiverede; for deres gamle Fordomme er snarere taget til end taget af, og det er ellers det der bør være Forskellen mellem studerede Folk og Manden paa Gaden. De gamle Fordomme maa udryddes og Studenternes Hjerner maa renses fuldstændig før man lægger Lærdom paa dem. Hvis man ikke sørger for dette, saa tror de at intet er sandt, med mindre de kan henføre det til den Trosretning de engang i Fortiden har sluttet sig til.

Man ser altsaa at det kun er paa Grund af nogle Vittigheder som findes hist og her i mine Skrifter at man uforstyldt har anklaget mig for at hade al Videnskabelighed. Men mit Slid og Slæb, de mange Værker jeg har udgivet og de Præmier jeg har udsat for at faa andre til at skrive tyder da snarere paa Interesse end paa Ligegladhed, snarere paa Ærbødighed end Foragt. De der tror jeg skriver for Pengenes Skyld tager Fejl. Jeg har nemlig faaet Tilbud om andre Beskæftigelser hvor jeg med mindre Besvær kunde have skaffet mig flere Penge; og den Omhu jeg har udarbejdet mine Værker med viser klart nok at jeg ikke har skrevet af Lyst til at tjene Penge. Jeg har givet Slip